

Jagten på rødlistede ænder

Foto: John Larsen; pibeænder.

At drive jagt på arter, der er rødlistede på europæisk eller globalt niveau forekommer temmelig fornuftsstridigt. Dette sætter spørgsmålstegn ved den danske jagt på atlingand, pibeand, spidsand, taffeland, bjergand, havlit, fløjlsand, ederfugl og toppet skallesluger. Af disse arter har spidsand, bjergand og fløjlsand en international forvaltningsplan, hvor der direkte anbefales et midlertidigt jagtforbud for bjergand, ligesom jagt nævnes som en af de største trusler mod den nordvesteuropæisk overvintrende spidsandebestand. For fløjlsand anbefales oprettelse af mindst to jagt- og forstyrrelsesfrie områder af international betydning for arten, dvs. EU-fuglebeskyttelsesområder.

Når dertil kommer, at bestandene af en række af andefuglene (gråand, krikand, knarand, pibeand, spidsand, skeand, taffeland og bjergand) af Aarhus Universitet vurderes ”muligvis” at være reducerede på flyway-niveau af den samlede jagt og dens afledte effekter (forstyrrelser og øget skyhed overfor mennesker; se separat notat herom), så har vi en uholdbar situation.

Som om det ikke var nok, er de aktuelle bestande af taffeland, bjergand, havlit, fløjlsand, ederfugl og toppet skallesluger i mere eller mindre markant nedgang, hvorfor jagt på disse bestande givetvis medfører yderligere reducerede bestande (se separat notat herom og nedenfor). Mindre nedgang gennem de sidste godt 10 år gør sig muligvis også gældende for pibeand, spidsand og skeand.

For at forbedre arternes levevilkår er der en række forvaltningstag, der kan tages i anvendelse:

- Fredning af udvalgte arter (se nedenfor)
- Kortere jagttider (mest oplagt at ophøre med jagt i januar)
- Stop for jagt på ænder efter kl. 12 (det vil dels reducere jagten, dels sikre fuglene fred til at udnytte mange områder langt bedre til natlig fouragering, idet aftenjagten så ikke mere vil reducere ændernes muligheder for at opsøge mange gunstige natfourageringsområder)
- Stop for vandfuglejagt på offentligt ejede arealer
- Udvidelse af de eksisterende reservater med de tilstødende strandenge og strandsumpe, som 'amtsnaturudvalgene' i sin tid anbefalede jagtfredede, men som blev forbigået af myndighederne ifm. oprettelsen af de mange nye reservater i løbet af 90'erne og først i 00'erne
- Etablering af jagt- og forstyrrelsesfrie reservater for havdykænder (se ovenfor om fløjlsland), såsom Ålborg Bugt og Sejrbugten
- Også de fældende fløjlsænder bør tilgodeses med forstyrrelsesfrie reservater i flere af de otte EU-fuglebeskyttelsesområder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget.
- Forbud mod afgivelse af skud nærmere end 100 m fra ejendomsskel og reservatgrænser (men ikke forbud på afdrivning og apportering)

Sidstnævnte vil forbedre forholdene for svømmefuglene i mange af reservaterne, idet jægerne så ikke længere vil kunne sidde i den yderste strandsump og dermed reducere fuglenes muligheder for at udnytte bredzonen.

På grund af forvekslingsmuligheder især under dæmrings- og skumringsjagten har der hidtil været vidtstrakt konsensus om ikke at frede enkeltarter bland ænderne. Dæmrings- og skumringsjagt retter sig primært mod svømmeænder (og gæs), men også de mindre dykænder indgår. Dette gælder imidlertid ikke havdykænderne, som primært jages i dagtimerne. Da de tillige er langt lettere at artsbestemme, kan de rødlistede havdykænder, fløjlsand og havlit samt faktisk også bjergand derfor godt jagtfredes separat fra de andre andearter. Disse tre arter er også dem, der er mest international bekymring for, hvilket sætter yderligere fokus på jagten på dem her i landet, hvor væsentlige dele af flyway-bestandene opholder sig i dele af året.

Ederfuglene har mindst ligeså store problemer, idet Østersøbestanden er i markant tilbagegang og især andelen af hunner i bestanden er i fortsat fald, så der nu kun er halvt så mange hunner i bestanden som hanner. Således viser årlige optællinger af flere hundrede tusinde forårstrækkende ederfugle ved Hyllekrog på Sydlolland udført af Preben Berg m.fl. følgende hunprocenter: 33,9 % i 2013, 33,1 i 2014, 32,2 % i 2015 og 31,7 % i 2016. Se også http://www.dof.dk/images/om_dof/publikationer/doft/dokumenter/2014/DOFT_3-2014_4_INDHOLD_Mindre_medd_Low_207-213.pdf

Afslutningsvis ønsker DOF, at det indføres som princip, at afskydningen af trækfuglebestande i hvert enkelt land ikke må overstige, hvad der kan 'tilkomme' det pågældende land ud fra fordelingen af den samlede flyway-bestand. Man skal således ikke

kunne argumentere med, at afskydningen i fx Danmark ikke har væsentlig effekt på flyway-bestanden, hvis den samme andel af bestanden ikke også kan skydes i andre lande på flyway'en (i forhold til antallet af fugle i de pågældende lande), uden at det påvirker bestanden negativt. Sagt lidt enklere skal vi således ikke kunne sige, at "nu hvor (næsten) alle andre lande på flyway'en har fredet x eller y art, kan vi godt fortsætte beskydningen i Danmark", sådan som det skete i 1972 med knortegåsen. Om andre lande så ønsker at udnytte deres andel, er op til dem. Anderledes forholder det sig, hvis der foreligger en international forvaltningsplan med ønske om en vis afskydning, som for kortnæbbet gås. Her kan andre lande selvfølgelig overlade det til i dette tilfælde Danmark og Norge at foretage den ønskede afskydning.

Med dette notat lægger DOF således op til debat om, hvordan vi sikrer den lange række af rødlistede og muligvis jagt-pressede ænder bedre vilkår under opholdet her i landet. For DOF at se er det mest oplagt at frede bjergand, havlit og fløjlsand og at fastholde fredningen af toppet skallesluger og ederfuglehunnerne samt frede alle andre svømmeænder end gråænder i januar. Hertil kommer overvejelser om de øvrige tiltag, som nævnes i punktform ovenfor.

Dansk Ornitologisk Forening 8. marts 2017